

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

ČETVRTI ODJEL

PREDMET MURTIĆ I ĆERIMOVIĆ protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Aplikacija br. 6495/09)

PRESUDA

STRASBOURG

19. juni 2012. godine

*Ova presuda postat će konačna pod uslovima propisanim u članu 44. stav 2. Konvencije.
Presuda može biti predmet redakcijskih izmjena.*

U predmetu Murtić i Ćerimović protiv Bosne i Hercegovine,
Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Lech Garlicki, *predsjednik*
David Thór Björgvinsson,
Päivi Hirvelä,
Ledi Bianku,
Zdravka Kalaydjieva,
Nebojša Vučinić,
Ljiljana Mijović, *sudije,*

i Lawrence Early, *registrar Odjela,*

nakon vijećanja zatvorenog za javnost, održanog 29. maja 2012,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena istog dana:

PROCEDURA

1. Ovaj slučaj pokrenut je tako što su dva državljanina Bosne i Hercegovine, g. Fikret Murtić i gđa Raska Ćerimović (aplikanti), dana 6. oktobra 2005. podnijeli Sudu aplikaciju br. 6495/09 protiv Bosne Hercegovine, u skladu s članom 34. Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (Konvencija).

2. Aplikante su zastupali advokati iz Zagreba J. Vukadin i V. Vukadin. Vladu Bosne i Hercegovine (Vlada) zastupala je zamjenica agenta, gđa Z. Ibrahimović.

3. Aplikanti su se posebno žalili na neprovođenje odluke Doma za ljudska prava donesene u njihovu korist dana 8. marta 2002. godine.

4. Dana 7. maja 2009. aplikacija je dostavljena Vladi. Takođe je odlučeno da se istovremeno razmatra dopustivost i meritum ove aplikacije (član 29. stav 1.).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Aplikanti su rođeni 1963. i 1959. i žive u Velikoj Kladuši.

6. Oboje su bili zaposleni u preduzeću Agrokomerc, poljoprivrednom preduzeću sa sjedištem u Velikoj Kladuši. Radnički savjet preduzeća je u avgustu 1991. godine donio odluku o emitovanju internih dionica radnicima preduzeća u sklopu reorganizacije društvenog preduzeća i pretvaranja u dioničarsko društvo u skladu sa postojećim propisima. Donesena je odluka da se jedna trećina plate radnika odvađa za kupovinu dionica na rate, koje će se emitovati radnicima¹. Dana 30. marta 1993. Upravni odbor preduzeća donio je jedan broj odluka kojima je odobreno zadržavanje dobiti što je dovelo do porasta internog

¹ Godine 1990. premijer bivše Federativne Republike Jugoslavije, g. Ante Marković, predložio je zakone po kojima bi se društvena preduzeća privatizovala prodajom internih dionica pod povoljnim uslovima, zaposlenima, bivšim radnicima i penzionerima dotičnog preduzeća. Vlasnici internih dionica su kod nadležnog suda registrovani kao dioničari. Međutim, u vrijeme registracije, većina dioničara nije vršila nikakve uplate na ime kupovine dionica. Umjesto toga, u većini slučajeva je preduzeće uspostavilo sistem po kojem su dioničari mogli da kupuju svoje dionice na rate i u periodu od najviše deset godina. Za više informacija u vezi sa ovim, pogledati odluku Doma za ljudska prava od 8. marta 2002 (CH/00/5134 et al, koja se može naći na www.hrc.ba).

dioničkog kapitala preduzeća. Kao rezultat ovakvih odluka Upravnog odbora, interni dionički kapital iznosio je 80.9% ukupnog dioničkog kapitala kompanije (ostatak je pripao državi). Proces reorganizacije nastavio se do avgusta 1994, kada je država preuzela rukovođenje preduzećem nakon oružanog sukoba tokom rata 1992-95. u sjevero-zapadnom dijelu Bosne i Hercegovine (gdje se i nalazi Velika Kladaša). Nakon što je država preuzela kontrolu nad preduzećem, aplikanti više nisu mogli da ostvaruju svoja prava kao dioničari, iako je firma nastavila da u godišnjim završnim računima prikazuje privatni interni dionički kapital dodijeljen radnicima, kao i državni kapital, sve do 30. juna 1999.

7. Dana 7. avgusta 1995, aplikanti su prestali sa radom u preduzeću, kao i većina radnika i stavljeni su na liste čekanja uz mogućnost da ih ponovo zaposli novo rukovodstvo preduzeća. Međutim, nakon toga, nikad više nisu imali mogućnost da se ponovo zaposle u preduzeću.

8. Dana 20. juna 2000. aplikanti su podnijeli dvije odvojene apelacije Domu za ljudska prava (domaći organ za zaštitu ljudskih prava formiran u skladu sa Aneksom 6. uz Dejtonski sporazum).

9. Dana 7. marta 2001. revizorska i konsultantska kuća Revsar sa sjedištem u Sarajevu, provela je reviziju prenosa vlasništva preduzeća. Ona je utvrdila da mjere koje su poduzimane u periodu od 1991. do 1994. radi osnivanja internog dioničkog kapitala nisu bile u skladu sa zakonima, prema tome, takav interni dionički kapital nije nikad ni osnovan. Slijedom toga, revizor je zaključio da je preduzeće u 100% vlasništvu države.

10. Dana 31. jula 2001. Federacija Bosne i Hercegovine izdala je uredbu² kojom se ovo preduzeće stavlja na spisak preduzeća pod njenom kontrolom na osnovu državnog kapitala.

11. Dana 8. februara 2002. godine Dom je spojio tužbe aplikantata sa tužbom koju je podnio izvjesni gospodin Š. kao i tužbom Udruženja za zaštitu nezaposlenih dioničara firme „Agrokomerc“ i donio jedinstvenu odluku dana 8. marta 2002. godine. Dom za ljudska prava je utvrdio da su aplikanti stekli imovinu u obliku kupljenih internih dionica u preduzeću koja je zakonom zaštićena i našao povredu člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

Razlozi su navedeni u odluci čije relevantne tačke glase:

„290. Ukratko, Dom je zaključio da su podnosioci prijava stekli zaštićenu „imovinu“ u njihovim uplaćenim internim dionicama u „Agrokomercu“ d.d. za koje je plaćanje izvršeno po osnovu sljedećeg: a) trajnih uloga; b) izdvajanja dijelova ličnih dohodaka, bilo po mjesečnoj osnovi u periodu 1991. do 1994, ili po godišnjoj osnovi za 1992; c) raspodjelom dobiti za 1992. u srazmjeri s iznosom uplaćenih internih dionica. Rješenjem o rezultatima obnovljene revizije „Revsar“a od 7. marta 2001, kojim su sve interne dionice poništene u korist državnog kapitala u Agrokomercu d.d, podnosioci prijava su lišeni ove zaštićene imovine. Pored toga, u vršenju djelotvorne isključive kontrole nad upravljanjem u Agrokomercu d.d. organi vlasti Federacije su izvršili dalje uplitanje u prava podnosilaca prijava na učestvovanje u upravljanju i raspodjeli dobiti Agrokomerca d.d. u odnosu na njihove uplaćene interne dionice. S obzirom na to, Federacija nije postupala u skladu sa uslovima predviđenim zakonom. Prema tome, Dom zaključuje da je Federacija prekršila prava podnosilaca prijava zaštićenih članom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

...

298. Podnosioci prijava su u pravu kada navode da nisu imali stvarna i djelotvorna sredstva da učestvuju u uspostavljanju vlasničke strukture Agrokomerca d.d. s obzirom da je ona uspostavljena putem provođenja revizije koju je proveo jedino Revsar [...]. Podnosioci prijava nisu pozvani da učestvuju u bilo kojem od provedenih postupaka. U skladu sa zakonom, jedini

² Uredba o izmjeni Uredbe o vršenju ovlaštenja i obaveza organa Federacije Bosne i Hercegovine u privrednim društvima po osnovu državnog kapitala, Sl. list Federacije BiH, br. 35/01.

način za podnosiocima prijava da učestvuju u uspostavljanju vlasničke strukture preduzeća u kojem su oni dioničari jeste da ospore imenovanje revizora i rezultate revizije (...). To se nije pokazalo djelotvornim u konkretnom predmetu. Štaviše, Dom smatra da ova vrsta postupka nije adekvatna da podnosiocima prijava propisno omogući pristup sudovima radi utvrđivanja njihovih građanskih prava zagarantovanih prema članu 6. Konvencije.“

12. Nadalje, Dom za ljudska prava naložio je Federaciji Bosne i Hercegovine da poduzme potrebne mjere i prizna aplikante kao vlasnike internih dionica u odnosu na iznose uplaćene na ime dionica i da im omogući ostvarivanje njihovog prava kao dioničara da učestvuju u rukovođenju preduzećem. Federaciji je posebno naloženo da: (i) na svoj trošak angažuje neku međunarodno priznatu revizorsku kuću kako bi se odredila kompletna vlasnička struktura preduzeća u skladu sa Međunarodnim knjigovodstvenim i revizorskim standardima; (ii) utvrdi vrijednost dionica aplikanata i formalno ih registruje; i (iii) izda aplikantima certifikate za njihove dionice. Na kraju, Dom za ljudska prava je naredio privremene mjere kojima se uvode procedure i mehanizmi u vezi sa upravljanjem preduzeća do donošenja konačnog revizorskog izvještaja i sazivanja generalne sjednice dioničara preduzeća.

13. Dana 28. novembra 2003. filijala revizorske kuće Deloitte & Touche iz Praga napravila je izvještaj, u kojem je navedeno da se 90.33% kapitala preduzeća nalazi u državnom vlasništvu, a ostatak od 9.67% u privatnom vlasništvu. Pored toga, samo 3.34% od ukupnog kapitala je pripisano individualnim privatnim dioničarima, dok je ostatak od 6.33% ostao neraspoređen. Vrijednost dionica aplikanata nije ustanovljena. Shodno tome, oni nisu mogli prisustvovati generalnoj sjednici dioničara koja je održana 16. marta 2004. godine.

14. Dana 7. maja 2004. Komisija za ljudska prava (pravni sljednik Doma za ljudska prava) je donijela odluku o ukidanju privremene mjere iz odluke od 8. maja 2002 (vidi tačku 12. gore), nakon što je primila konačan izvještaj o reviziji od Federacije Bosne i Hercegovine i potpisan primjerak zapisnika sa prve generalne skupština dioničara preduzeća.

15. Dana 12. maja 2005. Kantonalni sud u Bihaću registrovao je izmjene u pogledu vlasništva preduzeća kao rezultat reorganizacije.

16. Dana 14. februara 2006. generalna skupština dioničara preduzeća usvojila je rezoluciju kojom je odobrena raspodjela neraspodijeljenog privatnog dioničkog kapitala individualnim dioničarima (vidi tačku 13. gore u tekstu).

17. Dana 17. oktobra 2007. aplikantima su izdati certifikati o dionicama i njihove dionice su formalno registrovane kod Komisije za vrijednosne papire. Utvrđeno je da prvom aplikantu pripada 451 dionica tržišne vrijednosti 4.510 KM, a drugom aplikantu 1.086 dionica tržišne vrijednosti 10.000 KM. Shodno tome, aplikantima je dozvoljeno da učestvuju na generalnim skupštinama dioničara.

18. Dana 15. januara 2009. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (koji je bio odgovoran za nadzor nad provođenjem odluka Komisije za ljudska prava nakon što je ta Komisija prestala da postoji) je utvrdio da je odluka Doma za ljudska prava od 8. marta 2002. u potpunosti implementirana.

II. DOMAĆE RELEVANTNO PRAVO

19. Prema članu 239. Krivičnog zakona iz 2003. (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 3/03, 37/03, 32/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10), neprovođenje odluke Doma za ljudska prava predstavlja krivično djelo:

„Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, institucijama entiteta ili institucijama Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, koja odbije da izvrši konačnu i izvršnu odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine, Doma za ljudska prava ili

Evropskog suda za ljudska prava, ili spriječava da se takva odluka izvrši, ili na drugi način onemogućava njeno izvršenje, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. KONVENCIJE I ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

20. Aplikanti su se žalili na neprovođenje odluke Doma za ljudska prava od 8. marta 2002. Oni se pozivaju na član 6. Konvencije i član 1. Protokola be. 1 uz Konvenciju.

Član 6. u relevantnom dijelu glasi:

„Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ... svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.“

Član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju glasi:

„Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

A. Dopustivost

21. Vlada je tvrdila da aplikanti ne mogu više tvrditi da su žrtve u smislu člana 34. Konvencije zato što je predmetna odluka u cjelini izvršena. Aplikanti se nisu složili s tim.

22. Sud ponavlja da je prvenstveno na domaćim organima da isprave svaku navodnu povredu Konvencije. U tom smislu, pitanje da li aplikant može ili ne može tvrditi da je žrtva navodnog kršenja, je od važnosti u svim fazama postupka u skladu sa Konvencijom.

23. Sud nadalje ponavlja da odluka ili mjera donesena u korist aplikanta u principu nije dovoljna da aplikanta liši statusa „žrtve“, osim u slučajevima kada domaći organi izričito priznaju da je bilo kršenja Konvencije i isprave utvrđeno kršenje (vidjeti, *Amuur protiv Francuske*, 25. juna 1996, tačka 36, *Izvjestaja o presudama i odlukama 1996.III*; *Dalban protiv Rumunije* [GC], br. 28114/95, tačka 44, ECHR 1999-VI; i *Scordino protiv Italije* (br. 1) [GC], br. 36813/97, tačke 180 i 193, ECHR 2006-V).

24. Vraćajući se na činjenice u predmetnom slučaju, Sud napominje da je odluka Doma za ljudska prava implementirana u cjelini dana 29. oktobra 2007. (vidi tačku 17. gore u tekstu). To je potvrdio i Ustavni sud (vidi tačku 18. gore u tekstu). Međutim, implementacija nije uključivala i priznanje navedenih povreda niti adekvatno obeštećenje aplikantata. U takvim okolnostima, aplikanti mogu još uvijek tvrditi da su žrtve u smislu člana 34. Konvencije u odnosu na period u kojem odluka Doma za ljudska prava nije bila implementirana (vidi *Dubenko protiv Ukrajine*, br. 74221/01, tačka 36, 11. januara 2005; i *Runić i ostali protiv Bosne i Hercegovine*, br. 28735/06, et al., tačka 16, od 15. novembra 2011). Zbog toga Sud odbacuje prigovor Vlade.

25. Sud nadalje napominje da aplikacija nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3(a) Konvencije i da nije nedopustiva po bilo kojem osnovu. Stoga se mora proglasiti dopustivom.

B. Meritum

26. Vlada je tvrdila da su sve potrebne mjere radi implementacije odluke Doma za ljudska prava poduzimane hitno i sa dužnom pažnjom. Vlada je takođe tvrdila da postupak provedbe odluke nije bio pretjerano dug ako se ima na umu kompleksnost finansijskih i pravnih procedura koje takvo provođenje zahtijeva. Posebno što je, nakon završene revizije prema međunarodnim standardima, bilo potrebno neraspodijeljeni dionički kapital koji je raspoređen na 31.034.873 dionica prebaciti na 7.000 individualnih dioničara. Pored toga, prije pripisivanja dionica i registracije dioničara kod Komisije za vrijednosne papire, bilo je potrebno izvršiti restrukturiranje preduzeća u skladu sa postojećim propisima koji regulišu poslovanje preduzeća.

27. Sud naglašava da se izvršavanje presude bilo kojeg suda smatra sastavnim dijelom "sudskog postupka" u svrhu člana 6. (vidi *Hornsby protiv Grčke*, br. 18357/91, tačka 40, 19. marta 1997). Sud takođe podsjeća na svoju obimnu sudsku praksu koja se odnosi na neizvršenja ili kašnjenja u izvršenju konačnih presuda domaćih sudova (vidi, između ostalog, *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 41183/02, tačke 38-39, ECHR 2006-XII; *Tacea protiv Rumunije*, br. 746/02, 29. septembra 2005; i *Yuriy Nikolayevich Ivanov protiv Ukrajine*, br. 40450/04, tačke 51-57, 15. oktobra 2009.).

28. Sud naglašava da je domaćom odlukom u predmetnom slučaju naloženo organima vlasti da utvrde vrijednost dionica aplikanata, da izdaju pojedinačne dioničke certifikate i da registruju aplikante kod Komisije za vrijednosne papire, kako bi aplikantima omogućili da ostvare prava da kao dioničari učestvuju u rukovođenju preduzećem i raspodjeli dobiti. U vezi s tim, Sud zapaža da dionice koje posjeduju aplikanti nesumnjivo imaju ekonomsku vrijednost i predstavljaju „imovinu“ u smislu člana 1. Protokola br. 1 (vidi *Olczak protiv Poljske* (dec.), br. 30417/96, tačka 60, ECHR 2002-X; i *Sovtransavto Holding protiv Ukrajine*, br. 48553/99, tačka 91, ECHR 2002-VII).

29. Sud razumije da je implementacija odluke Doma za ljudska zahtijevala niz složenih finansijskih i pravnih akata. Sud je takođe svjestan da su neki važni dokumenti vezani za proces privatizacije preduzeća nedostajali ili su uništeni tokom rata i da jedno vrijeme evidencija nije propisno vođena. Ipak, to ne može biti opravdanje za kašnjenje koje je trajalo duže od pet godina, tokom kojeg je predmetna odluka čekala na izvršenje. Takvo kašnjenje je ranije smatrano pretjeranim (vidi *Jeličić*, gore citiran, tačka 40; *Kudić protiv BiH*, br. 28971/05, tačka 20, 9. decembra 2008; *Pralica protiv BiH*, br. 38945/05, tačka 16, 27. januara 2009; *Čolić i drugi protiv BiH*, br. 1218/07 et al., tačka 15, 10. novembra 2009; i *Runić i drugi*, gore citirana, tačka 21.). Sud ne vidi razloga da odstupa od ove prakse.

30. Prema tome, došlo je do povrede člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 13. KONVENCIJE

31. Aplikanti su se takođe žalili na nedostatak efikasnog domaćeg pravnog lijeka u pogledu njihove pritužbe zbog neprovođenja odluke. Oni su se pozvali na član 13. Konvencije, koji glasi:

„Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti.“

32. Vlada je tvrdila da nije došlo do povrede člana 13. Konvencije u predmetnom slučaju bez dodatne argumentacije.

33. Sud napominje da je ova pritužba povezana sa prethodnom i stoga mora isto tako biti proglašena dopustivom.

34. S obzirom na svoj stav u vezi sa članom 6. Konvencije i članom 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju, Sud smatra da nije potrebno razmatrati da li je u ovom slučaju došlo i do povrede člana 13. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

35. Član 41. Konvencije predviđa:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci“

A. Šteta

36. Aplikanti su tražili po 50.000 eura na ime nematerijalne štete. Vlada je ovaj iznos smatrala neopravdanim i pretjeranim.

37. Sud smatra da su aplikanti pretrpjeli izvjestan nematerijalni gubitak kao rezultat utvrđenih povreda Konvencije u ovom predmetu. Na osnovu svoje nepristrasne procjene, kako to nalaže član 41. Konvencije, Sud svakom od aplikanata dodjeljuje po 3.600 eura na ime nematerijalne štete plus svi eventualni porezi na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

38. Aplikanti nisu tražili naknadu na ime troškova i izdataka.

C. Zatezne kamate

39. Sud smatra da je primjereno da zatezna kamata bude zasnovana na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO:

1. *Proglašava aplikaciju dopustivom većinom glasova;*
2. *Utvrđuje sa 6 glasova prema 1 glas da je došlo do povrede člana 6. Konvencije;*
3. *Utvrđuje sa 6 glasova prema 1 glas da je došlo do povrede člana 1. Protokola 1. uz Konvenciju;*
4. *Utvrđuje jednoglasno da nije potrebno ispitivati pritužbu po članu 13. Konvencije;*

5. *Utvrdjuje da:*
- (a) tužena država treba da isplati svakom aplikantu, u roku od tri mjeseca od datuma kada ova presuda postane konačna u skladu s članom 44. stav 2. Konvencije, iznos od 3.600 eura (trihiljadešeststotina eura) na ime nematerijalne štete, plus svi porezi koji mogu biti zaračunati na ove iznose, koje treba pretvoriti u konvertibilne marke po važećem kursu na dan isplate;
 - (b) po isteku navedena tri mjeseca do isplate, treba platiti običnu kamatu na navedene iznose po stopi koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke tokom perioda neplaćanja, uz dodatak od tri postotna boda;
6. *Odbija* jednoglasno preostali dio zahtjeva aplikanata za pravičnu naknadu.

Sastavljeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi dana 19. juna 2012. godine, u skladu s pravilom 77. st. 2. i 3. Poslovnika Suda.

Lawrence Early
Registrar

Lech Garlicki
predsjednik

U skladu sa članom 45. stav 2. Konvencije i pravilom 74. stav 2. Poslovnika Suda, izdvojeno mišljenje sudije Kalaydjieva dostavlja se uz ovu presudu.

IZDOJENO MIŠLJENJE SUDIJE KALAYDJIEVE

Žao mi je što ne mogu da se pridružim mišljenju većine u predmetnom slučaju u vezi sa članom 6. i članom 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

Nisam uvjerena da su se aplikanti dana 7. maja 2009. godine, kada je Sud dostavio pritužbe g. Murtića i gđe Ćerimović, mogli još uvijek smatrati žrtvama zbog propusta domaćih organa da izvrše odluku Doma za ljudska prava iz 2002. godine, kao što su aplikanti tvrdili u svojoj aplikaciji od 6. oktobra 2005. (vidi tačke 1. i 4. presude).

Dom za ljudska prava je u svojoj odluci utvrdio povredu prava aplikanata na njihovu „imovinu“ u smislu člana 1. Protokola br. 1. i povredu prava na pravično suđenje po članu 6. u svrhu razriješenja spora u pogledu ove „imovine“. Dom je nametnuo privremene mjere i naredio vlastima da obezbijede odgovarajuću pravnu zaštitu u vezi sa utvrđenim povredama; ovo je podrazumijevalo komplikovanu proceduru oko međunarodne revizije radi određivanja vrijednosti dionica aplikanata u „Agrokomercu“ i radi njihove registracije kao dioničara. Nije sporno da su mjere poduzete ubrzo nakon odluke i da su okončane do 29. oktobra 2007, kada su dioničarska prava aplikanata registrovana kod Komisije za vrijednosne papire, kao ni to da su nakon toga aplikanti i efektivno ostvarili svoja prava kao dioničari. Dana 15. januara 2009, nekoliko mjeseci prije nego što je Sud dostavio žalbe aplikanata, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, koji je odgovoran za kontrolu izvršenja odluka Doma za ljudska prava (vidi tačku 18.), potvrdio je da je odluka u cjelini implementirana. Po mom shvatanju, ovo je bilo dovoljno da se donese zaključak da su riješena pitanja oko izvršenja odluke, najkasnije dana 29. oktobra 2007. Na osnovu čega aplikanti osporavaju da je odluka izvršena u potpunosti nije navedeno (vidi tačku 21.).

Što se tiče pritužbi aplikanata na dužinu postupka izvršenja, ja se ne slažem sa donekle automatskom primjenom principa do kojih je Sud došao u ranijim predmetima protiv Bosne i Hercegovine, koji su nabrojani u tački 29. Po mom mišljenju, ne smije se zanemariti da, za razliku od navedenih slučajeva u kojima je riječ o kašnjenju ili neplaćanju određenih iznosa, predmetni slučaj uključuje mnogo komplikovanije korake u provedbi odluke, kao što je međunarodna revizija zbog utvrđivanja dioničkog kapitala aplikanata u preduzeću – proces, koji bez sumnje, povlači i „nešto komplikovanije finansijske i pravne radnje“ u svim pravnim sistemima. U predmetnom slučaju, ovaj postupak je uključivao i poteškoće zbog nestale ili uništene dokumentacije i odsutnosti ili nepravilnog vođenja evidencije iz ratnog perioda (vidi tačku 29.). I bez neke određene neaktivnosti ili kašnjenja u izvršenju za koje su odgovorni organi vlasti, ove poteškoće su bile dovoljno ozbiljne da objasne sporno kašnjenje od 5 godina u implementaciji odluke Doma za ljudska prava. Potrebno je napraviti razliku između ove situacije i one u slučajevima navedenim u tački 29, gdje je neizvršavanje odluka bilo rezultat izmjena u zakonima usvojenim sa ciljem da se izbjegne, izmijeni ili barem odloži izvršenje konačnih odluka koje su nalagale isplatu određenih iznosa oštećenim pojedincima. Smatram da su ove razlike dovoljne da se zaključi da nije došlo do povrede prava aplikanata po članu 6. i članu 1. Protokola br. 1.

Ukoliko bi se aplikanti žalili da izvršenje odluke Doma za ljudska prava ne predstavlja dovoljnu nadoknadu za utvrđene povrede, takva žalba ne bi bila relevantna za izvršenje, pošto je Dom za ljudska prava u svojoj odluci od 2002. godine propustio da dosudi naknadu na ime nematerijalne štete zbog kršenja prava na „imovinu“ i pristup sudu. Ovo pitanje treba razlikovati od pitanja da li aplikanti imaju pravo na nadoknadu za daljnje kašnjenje u provođenju sporne odluke. U tom pogledu se čini da se opseg ovog slučaja, kako je registrovan pred Sudom, razlikuje od onog koji je istovremeno razmatran na Ustavnom sudu koji je nadgledao izvršenje odluke Doma za ljudska prava. Svakako je za žaljenje da su žalbe aplikanata, iako su na Sudu zaprimljene 2005. godine, dostavljene tuženoj strani tek

nakon donošenja odluke Ustavnog suda iz 2009, od kojeg se nije tražilo da odlučuje o opravdanosti kašnjenja u provođenju odluke Doma za ljudska prava donesenoj 2002. godine, nego samo o potpunosti izvršenja odluke.

Tako su aplikanti propustili da objasne da li su ikada tražili naknadu na ime nematerijalne štete zbog neopravdanog kašnjenja. Ovo povlači pitanje dopustivosti njihovih žalbi u vezi sa dostupnošću odgovarajućih domaćih pravnih lijekova koji bi mogli obezbijediti naknadu za navodno kršenje njihovog prava na izvršenje odluke bez opravdanog kašnjenja. Nisam uvjerena da je tužena strana imala priliku da reaguje na pritužbe zbog kašnjenja i moguću potrebu za naknadom koja proizlazi iz toga.

Međutim, kako po mom mišljenju, okolnosti predmetnog slučaja ne otkrivaju povredu zbog neizvršenja konačne odluke kako se u početku tvrdilo, kao ni zbog neopravdanog kašnjenja takvog izvršenja, kako su kasnije tvrdili aplikanti, ne postavlja se pitanje odgovarajuće naknade za takva kršenja. Stoga, slažem se, iako iz drugih razloga, sa zaključcima većine po pitanju člana 13.